

בס"ד

לדרכה
של הישיבה
הגבוהה
בני דוד
עלי

הרב אלי סדן

אחד הדברים החשובים בחיים זה שאדם יסמן לעצמו בבירור את המטרות אליהם הוא צועד. כל מי שלומד ניווטים יודע שלאחר מרחק מסוים יש לעצור ולבדוק מחדש אם עדיין הולכים בכיוון הנכון. בכל תחילת שנה יש לסמן את הכיוון של בית המדרש. לא רק בשביל תלמידי שיעור א', שלהם זו השנה הראשונה, אלא גם בשביל התלמידים הבוגרים יותר. זה טוב לעצור פעם בשנה ולראות "מאין באת ולאן אתה הולך".¹

ישיבה

ראשית צריך לעמוד בחרדת קודש בפני המושג "ישיבה". ישיבה "גבוהה" זו המצאה מאוחרת שנולדה כתוצאה מכך שהמילה "ישיבה" שימשה גם ל"ישיבת הסדר", "ישיבה תיכונית" וכדומה, והורגש צורך לשמור על הביטוי המקורי, אז הוסיפו את המילה "גבוהה". אבל המילה "ישיבה" היא ידועה וברורה בעם ישראל. "מעולם לא פסקה ישיבה מישראל".² המקום הזה הוקם כישיבה, ועל כן יש לנו את כל המחויבות המוסרית, הרוחנית וההיסטורית כלפי המושג ישיבה. העובדה שעם ישראל שומר את כל התורה כולה ככתבה וכלשונה, תורה שבכתב ותורה שבעל פה, צרור לא נופל ארצה, במשך למעלה מ-3000 שנה, זה פלא פלאים שאין כדוגמתו על פני כדור הארץ. אין עוד תופעה כזו! העובדה שאנו שומרים שבת כיום על פי אותם עקרונות שעל פיהם שמרו שבת בימי דוד המלך ובימי הלל ושמאי; העובדה שאנו מניחים בדיוק את אותם תפילין שמצאו אצל לוחמי בר כוכבא לפני 2000 שנה; העובדה שאנו עמלים בגמרא ויודעים שכל סעיף בשולחן ערוך נאמר למשה מסיני - אין עוד תופעה כזו על פני כדור הארץ. לפעמים אני אומר בדרך בדיחותא, שאין היום בסין שום קהילה שחיה כמו שחיו הסינים לפני 4,000 שנה וגם לא לפני 2,000 שנה, על אף שהסינים היו מאחורי החומה הסינית במשך זמן

1. אבות ג א.

2. יומא כח ע"ב.

זה ולא היו נתונים להשפעות זרות. פלא הפלאים הזה של נצחיות האומה ותורתה הוא ודאי סגולה עליונה, ודאי קשור לברכת ד', "ואני זאת בריתי אותם אמר ד', רוחי אשר עליך ודברי אשר שמתני בפיך, לא ימושו מפיך ומפי זרעך ומפי זרע זרעך אמר ד' מעתה ועד עולם". פלא הפלאים הזה מתקיים

באמצעות התופעה המופלאה הזו שנקראת "ישיבה". בכל הדורות היו בעם ישראל אלפי אנשים שישבו יומם ולילה והגו בתורת ד', ובזה הבטיחו את מסירתה מדור לדור. התקיימותה של התורה בכל הדורות זה לא בגלל שבכל דור היה איזה גאון שזכר את התורה ומסרה לגאון הבא. אלא "זקן ויושב בישיבה", הישיבה זה המקום שבו התורה נשמרת לישראל. גם במובן הפשוט שהגדולים צומחים מתוך בית מדרש. אם לא היו בתי מדרש גם לא היו גדולים. אף אחד לא נולד גדול. 1000 נכנסים - אחד יוצא גדול.³ אבל מעבר לזה באמת - כל ה-1000 העמידו את התורה בעם ישראל. העובדה שיש ישיבה שבה עמלים בתורה 1000 אנשים - זה מה שמקיים את התורה בעם ישראל. התורה

היא נשמת אפינו, היא סוד נצחיותנו, היא נשמת העולם וההווה ומתוכה תבוא הגאולה לאומה, לאנושות ולהווה כולה. המקום שבו התורה הזו נשמרת בעם ישראל בכל הדורות נקרא "ישיבה".

כשנכנסים לישיבה, נכנסים מתוך רצון פנימי ללמוד תורה לשמה, במובן הפשוט ביותר של תורה לשמה - לשם התורה,⁴ כדי שתהיה תורה בעולם ובעם ישראל. עצם זה שאנחנו עוסקים בתורה, מבררים את התורה, מבררים את סברותיה, מחדדים זה את זה, שואלים ומתרצים, זה סוד קיומה של תורה, ובזה התורה חיה וקיימת באומה. הישיבה היא הכור הגרעיני שמעמיד את החיים הישראליים ואת כל ההווה כולה. זה מוליד כמה דברים:

3. עיין קהלת רבה, ז מט.

4. אבות דרבי נתן יז ז; נפש החיים ד ג; אורות התורה ב א.

**כשנכנסים
לישיבה, נכנסים
מתוך רצון פנימי
ללמוד תורה
לשמה, כדי
שתהיה תורה
בעולם ובעם
ישראל**

הגישה לתורה

תורה לומדים מתוך חרדת קודש, מתוך הכרת הערך של מה שאנו לומדים.

כתוב בספר ירמיה: "מִי הָאִישׁ הַחֲכָם וַיִּבֶן אֶת זֹאת וַאֲשֶׁר דִּבֶּר פִּי ד' אֵלָיו וַיִּגְדֶּה, עַל מָה אַבְדָּה הָאָרֶץ, וְנִצְתָה כַּמִּדְבָּר מִבְּלִי עֵבֶר. וַיֹּאמֶר ד' עַל עֲזָבְכֶם אֶת תּוֹרֹתַי אֲשֶׁר נָתַתִּי לַפְּנִיָּהֶם וְלֹא שָׁמְעוּ בְקוֹלִי וְלֹא הִלְכוּ בָּהּ"⁵. על פסוקים אלה אומרת הגמרא⁶: "אמר רב יהודה אמר רב: מאי דכתיב 'מי האיש החכם ויבן את זאת ואשר דבר פי ד' אליו ויגידה על מה אבדה הארץ'? דבר זה אמרו חכמים ולא פירושוהו, אמרו נביאים ולא פירושוהו, עד שפירשו הקב"ה בעצמו, שנאמר: "ויאמר ד' על עזבם את תורתך אשר נתתי לפניהם", אמר רב יהודה אמר רב: **שלא ברכו בתורה תחילה**".

שואל המהר"ל בהקדמתו ל"תפארת ישראל": מה פירוש "על מה אבדה הארץ" ומה פירוש "שלא ברכו בתורה תחילה"? הרי אנו יודעים שבית ראשון נחרב בגלל עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים!⁷

מסביר המהר"ל שאמנם אבדה הארץ בגלל ג' העבירות. אך השאלה היא מדוע החולשות הללו תפחו ותפחו עד שהביאו לאובדן הארץ? איך התורה לא הצילה אותם ועוררה אותם לתשובה? ועל כך משיבה הגמרא: "שלא בירכו בתורה תחילה". כלומר, למדו תורה, אבל לא בירכו ברכת התורה כראוי, דהיינו **לא ניגשו לתורה כמו שצריך לגשת לתורה**. לתורה צריך לגשת מתוך יראה והכרה של **נותן התורה**, לדעת שהתורה היא "דבר ד'" אלינו, ריבונו של עולם מדבר אלינו. זה המשך מעמד הר סיני. **בישיבת וולוז'ין למדו תורה בעמידה**, משום שבמעמד הר סיני לא הייתה חברת

**יכולה להיות
מציאות רעה...
אבל אילו למדו
תורה עם הגישה
הנכונה - התורה
הייתה מעוררת
את ליבם לחזור
בתשובה והיו
מתקנים את כל
החולשות**

5. ירמיה ט יא-יב.

6. בבא מציעא פה ע"א-ע"ב.

7. יומא ט ע"ב.

הפקות שהביאה כסאות לישיבה, אלא עמדו כולם באימה ופחד לפני ד', והלימוד בישיבה הוא המשך מעמד הר סיני! יש חולשות ויש יצרים, יכולה להיות מציאות רעה של עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים. אבל אילו למדו תורה עם הגישה הנכונה של "קידשנו במצוותיו וציוונו לעסוק בדברי תורה"⁸, ו"אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו תורתו"⁹ - התורה הייתה מעוררת את ליבם לחזור בתשובה והיו מתקנים את כל החולשות. **התורה מאירה ומחייה, המאור שבה מחזיר למוטב**¹⁰, **אם נגשים אליה נכון**. צריך הכרה שהתורה היא גילוי דבר ד' אלינו, "אנכי ד' אלוקיך - אנא נפשי כתבית יהבית"¹¹, כביכול ריבוננו של עולם כתב את עצמו ונתן לנו. חכמה בגויים תאמין, תורה בגויים אל תאמין.¹² "אשרינו מה טוב חלקינו ומה נעים גורלנו" שריבוננו של עולם בחר בנו מכל העמים, הוציאנו ממצרים ונתן לנו את תורתו. אנחנו זכינו וקיבלנו את תורת ד', דבר ד' לעולמות כולם. צריך להרגיש את הזכות הזאת, את החיבה היתרה הזאת שהקב"ה קרבנו לעבודתו, ומתוך כך האחריות והרצינות ללמוד את התורה. זה הליבה של המושג ישיבה: **ללמוד תורה לשמה במסירות נפש מתוך הכרת ערכה האלוכי**.

מסירות נפש על התורה

מתוך הכרת הערך האלוכי של התורה ותחושת האחריות והרצינות ללימוד התורה, מגיעים ללימוד תורה מתוך מסירות נפש. יש להרגיש את האחריות לקיים כאן בעולמינו את דבר ד', תורה לומדים מתוך מסירות נפש. מנהגו של ר' חיים מוולאז'ין במוצאי יום כיפור היה שהמשיך לשבת בישיבה וללמוד עד שיחזרו ראשוני התלמידים

-
8. עיינו עולת ראייה חלק א עמ' נט, שגדר המצווה היא עצם העיסוק ב"דבר ד'" אלינו.
 9. עיינו עולת ראייה שם. שלימוד התורה צריך להיות מתוך הכרת הערך המיוחד של ישראל אשר בחר בהם הש"י לתת להם את תורתו
 10. איכה רבה, פתיחתא ב.
 11. שבת קה ע"א.
 12. איכה רבה, ב יג.

מהסעודה של סוף הצום, כדי שלא יהיה רגע אחד שבו בית המדרש יהיה ריק. בוולאז'ין היו לומדים ברצף 24 שעות ביממה. רבנו הרב צבי יהודה היה אומר שישוד הלימוד בישיבה זה מסירות הנפש. יש הבדל מהותי בין מי שלומד מקצוע באוניברסיטה לבין מי שמרגיש את מלוא תוקף האחריות להעמדת נשמת החיים של האומה והיש כולו. לימוד תורה בישיבה צריך להיות תמיד במלוא החיוניות ומסירות הנפש הבאים עם הרגשת האחריות האישית של כל אחד ואחד מהלומדים.

אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא

בעניין סדר ואופי הלימוד יש הרבה רעיונות והרבה כיווני מחשבה חדשים, ואלה צריכים בדיקה יפה, אבל מעל לכל זה יש את מסורת הדורות. איך נשמרה התורה בכל הדורות? **מה היה סדר הלימוד שהצליח לשמר את התורה בכל הדורות?** העמל המרכזי, בכמות ובאיכות, היה **לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא**,¹³ לעמול בלימוד עיוני של התלמוד הבבלי, ראשונים ואחרונים עד השו"ע ונוה"כ. כמובן שאין זה במקרה, ואפשר לנסות להסביר למה זה ככה, אבל לפני שסוברים סברות ומציעים הצעות **צריך לעמוד בחרדת קודש בפני העובדה שהוכיחה את עצמה בכל הדורות**. כל גדולי ישראל וכל קיומה של תורה הופיעו דרך זה. זו הדרך ואין בלתה.

באחת האיגרות אומר מרן הרב קוק זצ"ל: **"לא ראיתי חכם גדול באמת כי אם מאותם שמשימים עיקר עסקם בתלמוד וראשונים ללמוד ולחזור כסדרן ממש"**.¹⁴ כך צומחים חכמי התורה, אין קיצורים. לפני כ-300 שנה הייתה תופעה שהיו רבנים שרצו לפסוק ישירות מה"שולחן ערוך", גדולי ישראל הזדעזעו ואמרו וכתבו שאין דבר כזה!¹⁵ גם ה"בית יוסף" כתב את השולחן ערוך כסיכום תמציתי למי שלמד את הסוגיות בעיון עם הראשונים, ובכדי לחדד

13. סוטה כא ע"א.

14. אגרות ראייה אגרת ה, חלק א עמ' ז.

15. מהרש"א סוטה דף כב עמוד א. סמ"ע בהקדמה לחושן משפט. שו"ת שבות יעקב חלק ג סימן צח. שו"ת יביע אומר חלק ז חושן משפט סימן א

את המסקנה של הסוגיה הוא כתב את פסקי השולחן ערוך. ואמנם נכון שחילקו את השולחן ערוך לשלושים חלקים וכך חזרו ושיננו את כל ארבעת חלקי השולחן ערוך כל שלושים יום, אך זה היה רק בכדי לזכור את המסקנות, אבל מעולם לא עלה על הדעת לפסוק מהשולחן ערוך, אלא תמיד מתוך עיון בתלמוד, בסברות של הראשונים והאחרונים, ומתוך כך לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא. כך נקבע וכך נחקק בכל דורות האומה.

**אנו לא לומדים
תורה בשביל
להיות דיינים...
אנו לומדים
תורה בשביל
להעמיד את
התורה בעם
ישראל, בשביל
שתהיה תורה
בעולם**

תורה לשמה

מדי פעם קולטות אוזניים טענה ילדותית: 'אני לא הולך להיות דיין, אז למה אני צריך ללמוד את הסוגיה בעיון?' טענה זו מגלה את הבורות ואת חוסר ההבנה של עניינה של תורה ועניינה של ישיבה. **אנו לא לומדים תורה בשביל להיות דיינים.** גם הדיינים הגדולים לא למדו תורה בשביל להיות דיינים. **אנו לומדים תורה בשביל להעמיד את התורה בעם ישראל,** בשביל שתהיה תורה בעולם, בשביל שהתורה תופיע במחשבות וברגשות שלנו, ועל ידי זה

אורה יפרנס את האומה ואת ההווה כולה. בין הלומדים יש אנשים שזוכים להגיע להוראה¹⁶ ולהם יש אחריות להורות! אין ברירה, הם צריכים לקחת אחריות, לפסוק ולדון. בכלל, בכל הדורות לא היה מקצוע כזה שנקרא "דיין". בגלות, לאחר שכבר לא הייתה "סמיכה", היו רבנים גדולים שהיו בקיאים, וכשהיה צריך היו אוספים שלושה תלמידי חכמים ועושים בית דין. גם לגבי רבנות; כשהעזיזו להקים בגרמניה בית מדרש לרבנים, יצאו כל גדולי ישראל נגד הדבר: אין דבר כזה! לומדים תורה מתוך רצון להעמיק בתורה, בין מי שרוצה להיות רב ובין מי שלא; בין מי שיגיע להוראה ובין מי שלא. לומדים תורה כדי להעמיד את התורה בעם ישראל. אחר כך, מי שזוכה לגדול בתורה, נתבע לקחת אחריות גם בפסיקת הלכה.

לימוד בקיאות

בדורות קודמים הלימוד העיוני היה יותר מהיר, ועל כן לא הייתה הבחנה בין לימוד עיון לבין לימוד בקיאות. למדו דף אחרי דף בעיון, ומתוך כך הגיעו גם להיקף גדול בתורה. אולם בדורות האחרונים קצב הלימוד העיוני הואט, ולא מצליחים להגיע להיקף לימודי מספק. מצד אחד פשוט שהלימוד העיוני הוא העיקר ובו יש להשקיע את מירב הכוחות, אולם מצד שני יש להתרחב ולהכיר את שאר חלקי תורה, אז נולד צורך לפצל בין לימוד עיון ללימוד בקיאות.

אך חשוב לדעת: עיקר לימוד התורה זה הלימוד העיוני! לברר ולהעמיק את עומק הסברא ואת עומק המחשבה; לדעת להעמיד את הבניין מהגמרא והראשונים ועד השולחן ערוך ונושאי כלים. לראות כיצד חוכמת הקודש הולכת ומתבררת במדרגותיה עד פרטי הפרטים. זו עיקרה של תורה וזה עיקר העמל, המסירות והרצון להתעלות ולהיות שייך לזה. בכדי שהלימוד העיוני יוכל להיעשות כמו שצריך, אנו עוסקים גם בלימוד בקיאות, שהרי דברי

תורה מאירים זה על זה, וגם ההבנה העיונית מתבררת ומתעמקת יותר על ידי ראית כל המרחב של נושאי המסכת והדיונים השונים שבה. מסיבה זו קיבלנו על עצמינו כאן בישיבה שלא להחליף יותר מדי מסכתות מזמן לזמן, אלא ללמוד מסכת אחת במשך שנה שלימה בכדי לעשות מאמצים לסיים את כל המסכת. סדר בוקר מוקדש ללימוד העיוני, שהוא העיקר, ובשאר חלקי היום יש לעשות מאמץ להקיף את שאר חלקי המסכת, כך שבסוף השנה מחזיקים מסכת שלימה ביד.

לימוד אמונה

בנוסף ללימוד הגמרא בעיון ובבקיאות, קבענו לעצמנו בישיבה הזו, כמו בישיבות נוספות (לצערנו הרב לא מספיק ישיבות), שלימוד

**עיקר לימוד
התורה זה
הלימוד העיוני!
לברר ולהעמיק
את עומק
הסברא ואת
עומק המחשבה**

החלק הרוחני שבתורה, לימוד אמונה, יתפוס גם הוא מקום מרכזי. לא מדובר בכמה שיעורים יפים להרחבת האופקים, ולא בכמה סוכריות במשך השבוע כדי ליהנות מרעיונות יפים, אלא מדובר בהרגשת אחריות רוחנית לבניין תמונת עולם שלימה ומקפת על יסודותיה, שורשיה ועיקריה של תורה; מדובר בלימוד שיטתי ומעמיק, בחריפות ובבקיאות. זה מתחיל בשיעורי האמונה שיש כאן, ממשיך בעמל האישי של כל אחד ואחד ללמוד ולקרוא ספרים רבים, מכריכה לכריכה, בעיון ובבקיאות, כל ספר לפי עניינו, מתוך תביעה ושאיפה פנימית להיות בקי, עד כמה שאפשר, בעולם הרוחני, בדעת אלוקים והכרת דרכי הנהגת ד' בכלל ובדור הזה בפרט. בעניין חשיבות לימוד האמונה נרחיב בשיעורים בהמשך השנה, וכאן נסתפק בשתי נקודות מרכזיות:

א. בראש ובראשונה, יש לזכור את דברי רבנו בחיי בהקדמת "חובות הלבבות", **שהמוח והלב הם מבחר איברי האדם ועל כן פשוט הוא שעיקרה של עבודת ד' צריך להופיע במוח ובלב,** ולימוד אמונה הוא צורך קיומי לעבודת ד'. איננו לומדים אמונה כי יש לנו ספקות באמונתנו, גם לא רק מפני שאנו רוצים להחכים בתורה, אלא מפני **שעבודת ד' היא קודם כל במוח ובלב,** והצורך לבנות בקרבנו עולם רוחני עמוק הוא צורך קיומי להופעת עבודת ד' בצורתה האמיתית.

ב. חז"ל אמרו ש"**בעקבתא דמשיחא חוצפא יסגה**". תופעת הכפירה ועזיבת התורה והמצוות היא המחלה הקשה והמסוכנת ביותר שיש היום בעם ישראל. ניתוק מהתורה הוא ניתוק מאמיתת חייה של אומה זו, ואין קץ לסיבוכים התרבותיים, כמו גם הקיומיים, שנגרמים על ידי זה. בנוסף, היא גורמת, לצערנו, למאות אלפי יהודים להתבולל ולהיעלם מעם ישראל. על זה כותב מרן הרב קוק זצ"ל במקומות רבים,¹⁷

17. עיין, למשל, מאמרי רביה עמ' 84; עקבי הצאן עמ' קט-קי; שם עמ' קמב; שם עמ' יג-טו; ועוד הרבה.

שהתרופה למחלה זו היא העמקת הדעת בדרכי ד'. כל הכפירה הזאת צמחה בגלל שיש בדור הזה תביעה נשמתית אדירה לגדלות אמונה, לאלוקים דגדלות. כל זמן שדעת אלוקים נשארת בתודעה, בציור הנפשי, בצורות קטנות, מגומדות ומעוותות, הכפירה מתפשטת ומתרחבת, ואין תרופה למכה הזאת אלא בהעמדת עולם רוחני, פנימי ומעמיק.

איננו חיים בחלל ריק; איננו מנותקים ממה שקורה היום בעולם בכלל ובחברה הישראלית בפרט ואנו נמצאים במלחמת תרבות קשה מאוד. מלחמה על עתידה של האומה, על הליבה של כל מה שעם ישראל צריך להופיע בעולם. הכוח העיקרי שיש לנו במלחמת התרבות הזאת הוא להאיר בקרבנו את אור דעת אלוקים. רק אור זה יכול לדחות את החושך. גם במובן הכללי, וגם במובן האישי, כאשר כל אחד מאיתנו במודע ושלא במודע, נתון להתקפות מהתרבות הכללית שסביבו, שמנסה להשפיע עליו בכל מיני דרכים מודרניות. החוסן הפנימי שלנו, כיחידים ושל כולנו כאומה קשור ליכולת שלנו להאיר בקרבנו את אור דעת אלוקים. מוטלת עלינו האחריות שבזמן הלימוד בישיבה תלך ותתברר בעמקות, בחריפות ובהיקפיות גדולה, דעת אלוקים אמת; זוהי אחריות רוחנית, מוסרית והיסטורית כבידת משקל שלא נוכל להתעלם ממנה.

דבקות בד'

פשוט הדבר שלימוד בישיבה אינו רק הוספת ידיעות, זה לא אוניברסיטה ולא מכללה. בית מדרש, ישיבה, זה מקום של תורת חיים, "ואתם הדבקים בד' אלוקיכם חיים כולכם היום"¹⁸. כל לימוד התורה משפיע ומושפע מהעמל של כל אחד מאיתנו להתקרב לד', לבנות בקרבו את המידות, את המעשים ואת המחשבות, לטהר ולקדש את עצמו. זה מתפשט גם לצורך לעסוק בספרי מוסר וללמוד היטב את כל מה שנוגע להלכה למעשה.

יש לומר את זה גם במובן הפשוט והאקטואלי כלפי אנשים שיושבים פה. רבים מהיושבים כאן באים לאוהלה של תורה על מנת להיות שותפים להעמדת תורה בעם ישראל למשך איזה זמן, ולאחר מכן מתכוונים להתגייס לשירות צבאי ארוך, או לבנות את חייהם בעולם המעשה. אלה כוונות ברוכות, ששייכות לתורה לשמה, לשם קיום התורה. אך יש לזכור ששנות הלימוד בישיבה הן שנים מיוחדות,

נדירות, שבהן האדם צריך להיות כלי קיבול לקבל הרבה תורה, ועם זה לבנות בקרבו הרבה קדושה ומעשים טובים, טהרת המידות והמחשבות, לדעת להתפלל, לבנות את כל האישיות ולגדל את כל האישיות. צריך לשים לב שמי שבא לישיבה בא מתוך רצון עמוק להתגדל, להתקדש ולהתעלות. לימוד התורה האמיתי נבחן במה שהוא פועל על הנפש ההוגה, לרומם אותה ולגדלה בתשובה בתיקון המידות ובמעשים טובים! וכאן ברצוני להוסיף עצה טובה – בכדי לטבול במקווה טהרה של תורה כמו שצריך, כדאי ללמוד לפחות שלוש שנים, כי שלוש שנים זה חזקה, זה כבר קביעות לאין ערוך יותר גדולה. אמנם "טובים השניים מן האחד"¹⁹, אולם "החוט המשולש לא במהרה ינתק"²⁰. זאת ההמלצה שלנו. שנים אלו, היקרות מפז, הן אלה

שיקרינו, ידחפו ויחזקו את הלומד להמשיך ולבנות בקרבו את עבודת ד' וישראל עמו בגדלות, בטהרה ובקדושה, למשך כל ימי חייו!

לקיחת אחריות

בית המדרש הזה מחנך ללקיחת אחריות. אחד הדברים המרכזיים שינסר פה בחלל האוויר זה הצורך הנפשי של כל אדם לחפש את תפקידו ואת מקומו, בכדי לקחת אחריות בדור הזה לפעול למען ד' וישראל עמו. אנשים שונים יש ותפקידים שונים יש. הרגשת

**לימוד התורה
האמיתי נבחן
במה שהוא פועל
על הנפש ההוגה,
לרומם אותה
ולגדלה בתשובה
בתיקון המידות
ובמעשים
טובים!**

19. קהלת ד ט.

20. קהלת ד יב.

המשמעות, השמחה, החיוניות והגבורה בחיים, מתפתחת לפי מה שהאדם מוצא את תפקידו ושליחותו ורוצה לקחת אחריות ולתרום לבניין תחיית האומה בארצה בדור הפלאים הזה שזכינו להיות חלק ממנו. לפעמים אני שואל אנשים: אם הייתם נשאלים מתי אתם רוצים לרדת לעולם הזה, בימי דוד המלך, או בימי יהודה המכבי, בימי רש"י, או בימי רבי עקיבא איגר; תבחרו מתי, מה הייתם בוחרים? נראה לי שכל מי שנמצא פה בעולם השיב שהוא רוצה להיבראות

כאן ועכשיו. **לא סתם אנו בדור המופלא הזה שחלומות כל הדורות הולכים ומתגשמים בו:** דור קיבוץ הגלויות; דור קץ המגולה שבו ארץ ישראל נותנת פירותיה בעין יפה;²¹ דור שבו התורה חוזרת לארץ ישראל; דור שבו אור הגאולה המתנוצץ במסתרים מעורב יחד עם מחשכים רבים שמולם צריכים להתמודד. אין תקופה מדהימה, מרוממת ומאתגרת כמו התקופה הזו שאנו זכינו לחיות ולפעול בתוכה. **אנו שמחים שהקב"ה שלח אותנו לעולם כאן ועכשיו, ואנו עסוקים במציאת המקום והתפקיד המיוחד שכל אחד מאתנו יכול לתרום ולפעול עם אל לקדם את ישועתם של ישראל.**

אינספור פעמים שמעתי את רבנו הרב צבי יהודה חוזר ומזכיר את לשון המדרש: "לעתיד לבוא בת קול מפוצצת בראשי ההרים (בנוסחה אחרת: באהלי צדיקים) ואומרת **מי פעל עם אל יבוא וייטול שכרו**".²² ועוד היה נוהג לומר:

אנחנו מבקשים סייעתא דשמיא, וריבונו של עולם מבקש מאיתנו סייעתא לשמיא.

אמנם **בגיל הזה**, בשלב הזה של החיים, **רוב האנשים עדיין אינם יודעים לסמן לעצמם תחום מוגדר**, תפקיד מסוים שהם רוצים ליטול בו חלק, אבל התביעה הפנימית להיות פועל עם אל היא זו שצריכה

**אם הייתם
נשאלים מתי
אתם רוצים
לרדת לעולם
הזה, מה הייתם
בוחרים?
נראה לי שכל
מי שנמצא פה
בעולם השיב
שהוא רוצה
להיבראות כאן
ועכשיו**

21. סנהדרין צח ע"א.

22. ירושלמי שבת ו ט.

להידלק כאן בבית המדרש שלנו ולהיות אש תמיד על מזבח ליבנו. נוהג אני לומר, שעם ההתפתחות בחיים, הולכים ונפתחים לכל אחד מאיתנו "חלונות", הזדמנויות שונות ליטול חלק ולקחת אחריות בתחום זה או אחר, ומי שבוערת בקרבו אש הקודש של החפץ לפעול עם אל, הוא מוצא את ה"חלון" שלו, ומשם הולך ומתפתח בכיוון המיוחד לו.

קשר הפרט והכלל

יש שטוענים כלפינו: "אצלכם עוסקים רק בענייני כלל ישראל וגאולה, כל הזמן לומדים הרב קוק, כל הזמן עוסקים בעניינים כלליים. אנחנו רוצים לעסוק בעבודת ד' הפרטית, ביראת שמים, באהבת ד', בדבקות". מטענתם עולה שיש כביכול סתירה בין הדברים. לסוגיה זו אני קורא "קשר הפרט והכלל". צריך ללמוד סוגיה זו בעיון, אבל במסגרת קריאת הכיוון בתחילת השנה ברצוני להביא פיסקה קטנה מאורות הקודש שמסמנת בדיוק את הכיוון הרוחני, החינוכי והמוסרי שבית המדרש הזה מתאמץ ללכת בו.

כך כותב הרב באורות הקודש²³: "האדם צריך להיחלץ תמיד ממסגרותיו הפרטיות, הממלאות את כל מהותו, עד שכל רעיונותיו סובבים תמיד רק על דבר גורלו הפרטי שזה מוריד את האדם לעומק הקטנות ואין קץ לייסורים הרוחניים והגשמיים הנובעים מזה. אבל צריך שתהיה מחשבתו ורצונו ויסוד רעיונותיו נתונים להכללות, לכללות הכל, לכללות העולם, לאדם, לכללות ישראל, לכל היקום. ומזה תתבסס אצלו גם הפרטיות שלו בצורה הראויה".

בתחילה אסביר רעיון זה דווקא בצורה פשטנית יותר, ולאחר מכן אסביר הסברה עמוקה יותר שאליה הרב מתכוון. הרב לא מדבר כאן על אדם חומרני וגס, אלא להפך, על בחור ישיבה שרוצה להתקדש ולהיטהר. הוא כל הזמן עסוק בעצמו ורוצה לתקן את עצמו, וזה אכן דבר חשוב, אדם צריך לעשות תשובה. אולם כאשר האדם כל

הזמן עסוק בעצמו, אף על פי שזה לצורך רוחני ומוסרי, זה "מוריד את האדם לעומק הקטנות ואין קץ לייסורים הרוחניים והגשמיים הנובעים מזה". למה? חשבתי לתת לזה הסבר פסיכולוגי, כמשל לאדם שרוצה להתרומם ועל כן תופס בציציות ראשו ומנסה למשוך את עצמו למעלה, ולא מבין מדוע אינו מתרומם. מי שרוצה להתרומם צריך נקודת אחיזה ארכימדית, מחוץ למערכת שהוא נמצא בתוכה. "אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים"²⁴. **צריך אחיזה במקום יותר גבוה כדי לרומם את האישיות למקום שהכל נראה בו אחרת.** הפרטיות היא רק חלק קטן מהאמת הגדולה, וכשאדם סגור בתוך חלק קטן הוא לא יכול למצוא את מה שצריך בשביל להתרומם. בכדי לטפס יש לדאוג לכך שהחבל יהיה קשור למעלה ורק אז אפשר לטפס. הנקודה העליונה היא נקודת המשען שנותנת כוח להתרומם. זה מתחיל מהבנה ומחשבה על דברים כלליים, מתוך זה נולד רצון להיות שייך אליהם, ומתוך כך נבנה רגש של שייכות לאותם דברים גדולים. כש"מחשבתו ורצונו ויסוד רעיונותיו" של האדם "נתונים להכללות, לכללות הכל, לכללות העולם, לאדם, לכללות ישראל, לכל היקום", "מזה תתבסס אצלו גם הפרטיות שלו בצורה הראויה", משום שאז הוא יכול להרים את עצמו לדברים גדולים, עמוקים ואמתיים, הוא מוצא לעצמו תכליות ותפקידים, זה נותן לו כוח.

זה ההסבר הראשון ברמה הפסיכולוגית, אך בפסקה זו הרב מדבר על משהו אחר, כפי שרואים בהמשך:

"וכל מה שהתפיסה הכללית יותר חזקה אצלו, ככה תגדל שמחתו, וככה יזכה יותר להארת האור האלוקי, כי שם מלא חל על עולם מלא, ולית שכינתא שריא באתר חסיר, וכיוון שבאתר חסיר או פגים לא שריא, איך תשרה באתר שהכל נטול וחסר, ואין שם כי אם נקודה דלה מצערה ואפסית, שהיא הפרטיות האנוכית לבדה".
איך אדם מתקן ומרומם את עצמו? הוא צריך להתקרב אל ד'. איך

עושים את רצון ד'?" איפה ד' נמצא? אין שכינה למטה מעשרה.²⁵ עשרה זה ציבור.²⁶ בטרמינולוגיה של המהר"ל,²⁷ הקב"ה לא נתן את התורה לאברהם אבינו למרות שהיה צדיק גדול, גם לא ליצחק, לא ליעקב ולא ליוסף הצדיק. אפילו לא למשה רבינו, למרות שהיה איש אלוקים שהסתובב במדבר. כי "וירד ד' על הר סיני" זה רק כשעומדת שם אומה שלימה, הכלל הוא זה שמקבל את התורה.

האינדיבידואליזם הגמור של אחריות האדם כלפי עצמו הוא זה שאומר לו 'להידבק בד' ולעשות את רצונו

באומה הזו גם כמה בנדיטים כידוע, כגון קרח, דתן ואבירם, המתאווים לבשר, ועוד. אבל הקב"ה הוא מקור הכל, והתורה היא חכמת הקודש של כל ההוויה כולה. כלי הקיבול צריך להיות מה שיכול להכיל את הכל,²⁸ ועם ישראל כתמצית ההוויה כולה,²⁹ כלב האומות,³⁰ מקבל את התורה בשביל כל העולם. מעתה, האדם הפרטי מתקרב לקב"ה במה שהוא חלק מעם ישראל. יש להתקרב אל ד' במקום שהוא נמצא. בכדי לעשות את רצון ד' יש להקשיב למה שד' רוצה. ומתוך זה תתבסס גם הפרטיות, כי אין כאן רק פרטיות אלא קשר עם הכלל, כי כשהרצון קשור אל הכלל, אל הגאולה, להופעת התורה והשאיפות הכלליות כולם - שם האדם נמצא, שהרי רצונו של האדם זה העיקר, והאדם נמצא במקום ששם נמצאים רצונו ומחשבתו.³¹

האינדיבידואליזם הגמור של אחריות האדם כלפי עצמו הוא זה שאומר לו להידבק בד' ולעשות את רצונו, ויש לפנות אל המקום שבו ד' נמצא. בדור הזה, דור שבו הקב"ה גואל את עמו, ד' נמצא בעיקר בענייני הכלל. וכשהרב קוק חותם על מכתביו "עבד לעם קדוש על

25. סוכה ה ע"א.

26. גבורות ד' עמי-מו-מו, פא; נתיבות עולם א עמי ג; אור חדש עמי קלח, קלט, רז; ועוד.

27. נצח ישראל פרק יא; תפארת ישראל פרק יז.

28. עיינו תפארת ישראל פרק יז.

29. אורות ישראל א א.

30. כוזרי ב לו.

31. ר' צדוק הכהן מלובלין, צדקת הצדיק סי' ריז.

אדמת הקודש³², אין זה בגלל שהוא 'ציוניסט לאומני', אלא בגלל שהוא עבד ד'. הוא כעבד ד' העושה רצונו, עבד לעם קדוש על אדמת הקודש, כי הוא יודע ששם ד' נמצא. בית המדרש הזה הולך בדרכו. גם אם היו תקופות אחרות בעם ישראל שבהם היו גדולי ישראל שהגיעו לדבקות גדולה מאוד דרך החוויה האישית, הפרטית, ודאי שדבריהם יקרים לנו, וכל התורה כולה מתאחדת וכל הדעות משלימות זו את זו, מכל מקום בדור הזה דרך המלך היא הדרך שאותה הרב מסמן לנו כאן, **שאת השלמות הפרטית נמצא לפי עומק קישורינו עם רבש"ע המתגלה אלינו בגאולת עמו ונחלתו.**

זהו יסוד הכלליות שכל כך מאפיין את בית מדרשינו. לא רק שיסוד זה לא עומד בסתירה לבניין האישיות הפרטית, אלא הוא, ודווקא הוא, **בונה אותה בצורה יסודית, אמתית ומעמיקה.** ומסיים הרב: "והתביעה הזאת להיות נתון תמיד ביסוד הכללי, בצרורא דלעילא דביה חיי כולא, הוא יסוד נשמת הצדיקים, המתהלכים לפני האלוקים, ומתענגים על ד'. והם צריכים להתחזק ולדעת עצמות רצונם, ושלא לעזבו משום מניעה שבעולם, רק תמיד יגדלוהו יקדשוהו ויפארוהו, ויזכו לברכת ד', מיסוד בכל מכל כל".

שותף בעול עם הציבור

התפיסה הכללית מקרינה גם על תחום מאד פרקטי: אין כאן עובדי מטבח ולא עובדי ניקיון, וכדומה. **אנו רוצים להנך את הבחורים לקחת אחריות על החיים שלהם ושל הכלל.** לכן, השמירות, תורנויות המטבח והניקיון, הכל מוטל על הבחורים עצמם. יש החושבים שזה "ביטול תורה", ושצריך להפנות כל רגע ללימוד, ולא צודק שבחורים "יבזזו זמן" על תורנויות ושמירות. אכן זוהי סוגיה לא פשוטה, ואני מבין את הישיבות שלא נוהגות כמונו. בישיבה צריך "לטבול

**הניקיון והשמירה
בונים קומה
השובה באישיות
של תלמידנו,
קומה שגורמת
שגם התורה
נתפסת בהקשר
מוסרי רחב ונכון
יותר**

במקווה" מבלי להוציא שיערה אחת החוצה. אף על פי כן ההכרעה החינוכית שלנו כלפי תלמידינו הוא שבניין התורה קשור קשר עצמי עם בניין האישיות לפיתוח אחריות, התנדבות ומסירות לטובת הכלל. הרב כותב בעין איה³³ ש"מתנאי החכמה לשנוא העצלה". להבנתנו, תורנויות המטבח, הניקיון והשמירה בונים קומה חשובה באישיות של תלמידינו, קומה שגורמת שגם התורה נתפסת בהקשר מוסרי רחב ונכון יותר. **זה לא קל, וזה מחייב את האדם לחריצות, לאחריות, להתנדבות, לעבודת צוות.** כל אחד יראה שיש בזה כמה וכמה התמודדויות נפשיות וחברתיות לא פשוטות, אך הם מבחן אמיתי שעל ידם האדם בונה את עצמו ומתעלה.

משגיח

תלמיד שבא לכאן יודע שהשיבה הזו מתאמצת מאוד לבנות אופי מיוחד של שקדנות, של מסירות נפש גדולה בעמל כל היום כולו, כל השבוע כולו, כל השנים כולן. הלימוד נעשה בדגש מיוחד על סגנון לימוד מעמיק ולמדני, ובלימוד אמונה. המאפיינים האלה הם מאפיינים מרכזיים בבית המדרש הזה. **לבוא לבית מדרש זה כמו שידוך, צריך לאהוב את בן הזוג ושתהיה אהבה הדדית. לכן אני מסמן כאן את האופי של בית המדרש הזה, בכדי שיהיה ברור מה אופי המקום, וממילא כל מי שמחליט לקשור גורלו עם בית המדרש הזה, זה יהיה מתוך כך שהוא רוצה בדברים הללו.**

עם זה - אין לנו פה משגיח. אני תמיד מספר שכשהגעתי ללמוד במרכז הרב לפני 40 שנה, היו הרבה תלמידים שהסתובבו בירושלים, וזה עצבן את הוותיקים בישיבה. הם הלכו לרב צבי יהודה וביקשו ממנו שימנה משגיח, וכל תלמיד שלא לומד כמו שצריך יילקח לשיחת מוסר ויתאפס. הרב צבי יהודה התנגד לזה בתוקף, ואמר שיש דרך קצרה שהיא ארוכה ויש דרך ארוכה שהיא קצרה.³⁴ אנו רוצים לגדל

33. עין איה שבת, פרק א סימן ג.

34. עירובין נג ע"ב.

אנשים מתוך חופש, מתוך עצמאות, מתוך בחירה חופשית, רצון ואהבת תורה, ולא מתוך יראה תתאה. גם כאן ב"ה אין לנו משגיח. אנו לא בודקים אף אחד בציציות, אבל אנו כן מבקשים **הגינות**, במובן הזה שמאפייני בית המדרש הם אלה שהגדרתי, ואנו מצפים שכל מי שרוצה להשתדך לבית המדרש הזה יודע שזו כוונת המקום, והוא בא הנה על מנת כן, מתוך רצון פנימי ועמוק להיות שייך למהלכים האלו. **הבחירה החופשית** מתחילה בהחלטה האישית לרצות ללמוד בבית מדרש שיש בו תביעה רוחנית גדולה לעמל, לשקדנות, ללמדנות ולבניה רוחנית פנימית של האישיות בדעת ד' ודרכיו. כשבא לכאן מישהו שהחליט שזה מה שהוא רוצה, אנו נעזור לו לממש את רצונו. אך לפני הכל צריכה להיות הכרעה פנימית-חופשית שזה מה שהוא בוחר!

מסלול ההסדר

יש בישיבה גם מסלול "הסדר". פעם בשנה אני אומר לתלמידים: **"ההסדר" כאן מיועד אך ורק לאנשים שרוצים שתהיה תורתם אומנותם, או ששוקלים את זה באופן רציני, ומאוד מעוניינים לבחון את הדרך הזו כמשאת נפש לחיים.** לאדם שמתנתק לשלוש שנים מהישיבה קשה מאד אחר כך לחזור ללימוד ולהגיע להישגים גדולים, ולכן דרך המלך המצויה לרוב הגדלים בתורה זה לעשות מסלול צבאי מקוצר של 16 חודשים ולחזור ללמוד תורה. כמובן, יש גם תלמידי חכמים חשובים שעשו שירות צבאי מלא ולאחר מכן למדו תורה שנים רבות, אך הדרך היותר סלולה לרבים שרוצים ללמוד שנים רבות היא עשיית שירות מקוצר. כאן, במקום הזה, אנו רוצים שהישיבה הגבוהה תצמיח גם תלמידי חכמים גדולים וחשובים, אז ביקשתי לקבל אישור להסדר. פניתי ישירות לצבא ואמרתי לראש אכ"א שאני רוצה הסדר רק בשביל אנשים שרוצים לגדול בתורה. לא 'הסדר חתנים', ולא הסדר לאלה שרוצים לקצר את השירות הצבאי לפני האוניברסיטה, אלא רק לאלה שרוצים לגדול בתורה. אינני מתווכח

עם הלגיטימציה של סוגי "הסדר" אחרים. יש הרבה ישיבות הסדר בארץ שלהן שיטה שונה, אך זוהי דרכנו וזו המציאות שיש כאן. אני מציע לתלמידים שלא יתחבטו ויתלבטו בזה בשנה או בשנתיים הראשונות, אלא ללמוד תורה בדבקות ובאהבה. לקראת השנה השלישית יש לקבל החלטה. מי שרואה את תפקידו בעתיד כאיש מעשה, או שפשוט רוצה לעשות צבא מלא - שיצא לצבא מלא; ומי שמרגיש בקרבו התעוררות פנימית לעמול עמל תורה שנים רבות ולהיות מבוני בניין התורה בעם ישראל - אנו נסדר לו שירות של "הסדר".

**שירות ההסדר
כאן הוא דווקא
במחלקות
מעורבות ולא
במחלקות
בייניש.
אנו עומדים על
הצורך להיות
חלק אינטגרלי
מהצבא ולא
להתבדל
למחלקות
מיוחדות**

שירות ההסדר כאן הוא דווקא במחלקות מעורבות, כמציאות לכתחילה, ולא במחלקות בייניש. אנו עומדים על הצורך להיות חלק אינטגרלי מהצבא ולא להתבדל למחלקות מיוחדות. שוב, זו תפיסתנו כאן, ואני לא בא בטענה לאף אחד שיעדיף דרך אחרת, אבל חשוב שכל אחד ידע שזו הגישה שלנו ביחס לנושא הזה. אנו יודעים שתלמידים רבים שלומדים כאן עושים שירות צבאי מלא, אנו שמחים וגאים בזה, ואף יש לנו ליווי מלא לאורך כל השירות הצבאי של אברך ותיק מתוך הישיבה עצמה ונוסף לזה גם את הרב יואל רכל שיוצא לשטח ופוגש תלמידים מהמכינה ומהישיבה. יש פה אמונה גדולה שתלמידים שלומדים לפחות שנתיים שלוש לפני הצבא, כל השירות הצבאי שלהם לובש פנים חדשות. יש גם תקווה גדולה, וברוך ד' החלו ניצנים ראשונים, שגם לאחר השירות הצבאי המלא יחזרו התלמידים לטבול במקווה התורה לפחות למשך שנה או שנתיים לפני שאר משימות החיים. יש גם תלמידים שחוזרים ולבסוף מחליטים להמשיך לגדול בתורה שנים ארוכות למרות שעשו שירות צבאי מלא. יחד עם זה, אנו בהחלט מעוניינים לא רק להכשיר אנשים לצבא ולשאר משימות החיים, אלא גם להצמיח פה תלמידי חכמים, אנשים שרוצים לעסוק בבניין התורה במשך כל חייהם.

יש טעות נפוצה שרק מי שהוא עילוי ומוכשר באופן מיוחד יכול להיות תלמיד חכם. איני מקבל זאת, כי אף על פי שעם ישראל מתברך בכל דור ודור בעילויים, באנשים מיוחדים שמגיעים למדרגות מאד גבוהות בתורה, מכל מקום בניין התורה בישראל לא נעשה רק באמצעות העילויים. יש הרבה מאד קומות בבניין התורה בעם ישראל. האבחנה בין מי שמחליט לקשור את גורלו שתהא תורתו אומנותו לבין מי שלא, אינו תלוי בכישרון הקוגניטיבי אלא בנטייה הנפשית, בהרגשה של שייכות ומתיקות להיות דווקא מבוני התורה, להיות קשור כל הזמן לתורה. אישית, לקח לי הרבה מאד שנים להחליט שאני מלמד תורה, כי כל השנים שנשארתי בישיבה היו מפני שלא יכולתי לעזוב אותה. מלכתחילה באתי לישיבה לשנה אחת בלבד, משום שתכננתי לחזור לאוניברסיטה ללימודי פיזיקה ומתמטיקה, אך נשארתי עוד שנה ועוד אחת ולא יכולתי לעזוב. זה כנראה סימן שהאישיות שלי מתאימה לזה. אינני גאון ולא עילוי, אלא אדם פשוט שלמד חמש עשרה שנה וממילא יש לי כמה דברים טובים ללמד.

עולם התורה אינו זקוק רק לעילויים, אלא לאנשים שאוהבים את התורה, מרגישים שהיא נותנת להם את שמחת החיים ורוצים להישאר ליד באר החיים הזה כל החיים, ללמוד וללמד. זה המאפיין את האנשים שבשבילם נוצר ההסדר הזה. אנו מאד רוצים שבית המדרש הזה יגדל תלמידי חכמים שיהיו גדולים גם בהלכה וגם באגדה, ויעסקו בחינוך, בהוראה ובפסיקה.

כבוד הדדי

יש פה מתחם שלם עם כמה בתי מדרש. כאשר הוקמה הישיבה הגבוהה התקיימו דיונים ארוכים אם ראוי להקים ישיבה גבוהה במקום סמוך ונראה למכינה, מפני ש"מכינה" זה משהו אחר: כושר,

**אנו מאד רוצים
שבית המדרש
הזה יגדל
תלמידי חכמים
שיהיו גדולים
גם בהלכה וגם
באגדה, ויעסקו
בחינוך, בהוראה
ובפסיקה**

ניווטים, הרצאות חול וכל מיני דברים כאלה פיקנטיים. חשבו להקים את הישיבה בשכונת "פלגי מים" או בשכונת "נוף הרים". בסופו של דבר הוחלט שזה יקום פה, ולא רק מסיבות טכניות ובגלל הזמינות של צוות ההוראה, כי אם גם בגלל עמדה עקרונית שיש עניין שהישיבה והמכינה ישכנו בשלום ובידידות במתחם אחד זו לצד זו.

המחלה הזו של פיתוח קנאה וניכור כלפי מי ששונה היא אחת המחלות המוסריות האנושות שמפריעות לתקומת האומה. הרבה פעמים אני חוזר ואומר: **אחד מהמאפיינים הרוחניים והמוסריים שאני מצפה שבית המדרש הזה יקנה לתלמידו זה את אותו מרחב נפשי של "אני בריה וחברי בריה,** אני מלאכתי בעיר והוא מלאכתי בשדה, אני משכים למלאכתי והוא משכים למלאכתי, כשם שהוא אינו מתגדר במלאכתי כך אני איני מתגדר במלאכתי. ושמה תאמר: אני מרבה והוא ממעיט? שנינו: **אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשמים**".³⁵ כלומר, זה שהוא קצת שונה ממני זה נהדר, אנו משלמים אחד את השני, אנו מתחברים זה לזה, ו"מיני ומניה יתקלס עילאה".³⁶

יש בגמרא³⁷ סיפור מצחיק אך חשוב. יום אחד, האישה של רבי אבהו, ראש הישיבה, פגשה בחנות את אשתו של המתורגמן שלו. בזמנם לא היו רמקולים, וגם העם לא כל כך ידע את לשון הקודש, ונראה בגמרא שהסדר היה שראש הישיבה, שהיה אדם מבוגר, ישב ואמר את השיעור בעברית, והמתורגמן היה מקשיב לדבריו, ולאחר כל כמה משפטים הוא היה מתרומם ומתרגם את זה בקול רם לארמית. אם כן, פגשה אשת המתורגמן את אשת ראש הישיבה בחנות, ואמרה לה: 'את באמת חושבת שבעלי מלמד בארמית את העם את מה שבעלך אומר? בעלי הוא תלמיד חכם בעצמו, והוא רק עושה את עצמו מקשיב לבעלך בכדי לכבדו לעיני העם, אבל כשהוא מדבר

35. ברכות יז ע"א.

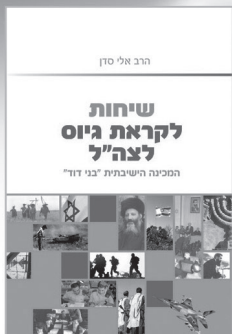
36. סוטה מע"א.

37. סוטה שם.

בארמית הוא מלמד את העם את התורה שלו'. אשת ראש הישיבה חכתה בקוצר רוח שבעלה יחזור מהישיבה, ואמרה לו את דברי אשת המתורגמן. אמר לה רבי אבהו: 'סליחה, מה אכפת לך? מיני ומניה יתקלס עילאה! יש שיעורים טובים, העם שמח, לומדים תורה, ואין זה משנה אם זה נכון או לא, אם זה אני או הוא'.

זה כלל גדול שאין תחרות בתורה. כולנו רוצים ש"יתגדל ויתקדש שמיא רבא", אלה בכה ואלה בכה. לצערי הרב יש כיום בתוך עולם התורה הרבה מתחים, ועל כן אני רואה בזה משימה חינוכית רוחנית חשובה – לגדל כמה בתי מדרש ששונים באופיים זה לצד זה, ואף על פי כן אהבה ואחוזה שלום ורעות ישררו ביניהם, כי "מיני ומניה יתקלס עילאה".

ספרים בהוצאת בני דוד - עלי

שיחות לקראת גיוס לצה"ל
הרב אלי סדן

דולה ומשקה
בירור סוגיות בסטוּן ונטען
הרב אלי סדן

שפתי תפתח
על תפילת שמונה עשרה
הרב חיים וידל

ויהי ידיו אמונה
שיעורים בנושא חברה, מדינה ומוקדוּרטיה | הרב אלי סדן

מהדורה שנייה של
הגדה של פסח כמנהג בני ישראל
טובות למקום עלינו
עם הביאור של הרב אלי סדן

ספרים חדשים של
סימן לבנים -
רעיונות מחודשים ומאירים על ספרי
בראשית ובמדבר
הרב אליעזר קטשאל

שילי • ברנץ • בית אל • 02-9873875